

Thérèse Raquin – Emile Zola

Thérèse och Camille är gifta, men har inte ett lyckligt äktenskap eftersom de inte själva ville gifta sig med varandra. Thérèse är dessutom vild till naturen, medan Camille är sjuklig. Camille råkar stöta på en gammal vän, Laurent, och tar med honom hem för att presentera honom. Laurent och Thérèse inleder ett förhållande bakom ryggen på Camille. Så småningom kommer Laurent till slutsatsen att Camille måste röjas ur vägen för att han och Thérèse ska kunna fortsätta träffas, och Laurent dränker Camille i floden Seine så att det hela ska se ut som en olycka. Under Laurents försök att dränka Camille blir Laurent biten i halsen. När historien nu tar sin början har det blivit dagen efter mordet, och Camille har rapporterats saknad efter en olycka på floden, men har ännu inte hittats.

Nästa morgon vaknade Laurent pigg och nyter. Han hade sovit bra. Den kalla luften som kom in genom det öppna fönstret satte fart på hans domnade blod. Han hade inga klara minnesbilder av vad som hade hänt under gårdagen, och hade det inte varit för den brännande känslan på halsen, kunde han kanske ha trott att han hade lagt sig för att vila efter en stillsam kväll.

Men bettet som Camille hade gett honom brände som om hans skinn hade strukits med ett glödande strykjärn. Han led när hans tankar koncentrerades på smärtan som bettet orsakat honom. Det kändes som om ett dussin nålar sakta forcerades in i hans kött.

Han vek ner skjortkragen och undersökte såret i en billig spegel som hängde på väggen. Det hade formen av ett rött hål, stort som ett tvåfrancsmynt. Skinnet hade bränts bort och istället kunde man nu se det rosa köttet, översållat med svarta fläckar. Blodet hade runnit i tunna rännilar ända ner till axeln. Bettet, som satt under det högra örat, såg djupt och smutsbrunt ut mot det vita skinnet. Laurent tittade på det med böjd rygg och sträckt hals, och den grönaktiga spegeln gav hans ansikte en otäck grimas.

Nöjd med undersökningen tvättade han sig noggrant och försäkrade sig själv att såret skulle läka inom några dagar. Sedan tog han på sig kläder och gick tyst till kontoret, där han känslösamt berättade om olyckan. När hans kollegor hade läst om olyckan i tidningen, blev han en riktig hjälte. Under hela veckan hade tjänstemännen på Orléansjärnvägen inget annat att tala om: De var alla stolta över att en av deras kollegor hade drunknat.

Laurents känsla av olust gick inte över. Camilles död hade inte formellt kunnat konstateras. Thérèses man var tvivelsutan död, men mördarens skulle ha önskat att Camilles kropp hade hittats, så att ett formellt dokument skulle kunna upprättas. Dagen efter olyckan hade ett fruktlöst sökande efter den drunknade mannens kropp ägt rum. Det antogs att kroppen förmodligen hade sjunkit ner till botten av något hål i närheten av stranden på någon av öarna, och många höll på med att dragga i Seine för att erhålla belöningen.

Under tiden tvingade Laurent sig själv att varje morgon gå förbi bårhuset, på vägen till sitt arbete. Han hade bestämt sig för att själv ta hand om saken. Trots att hans hjärta fylldes av avsky, trots rysningarna som ibland genomfor hans kropp, gick han i över en veckas tid för att undersöka kvarlevorna av alla drunknade människor som låg utsträckta på hällarna.

När han gick in och möttes av en fadd odör, en odör av nytvättat kött, äcklades han och en rysning gick över hans kropp: Fukten från väggarna verkade sätta sig i hans kläder och fick dem att hänga tyngre över hans axlar. Han gick rakt fram till glasrutan som skiljde åskådarna från liken, och betraktade med sitt bleka ansikte. Framför honom fanns gråa hällar, och här och där på hällarna låg nakna kroppar som bildade gröna, gula, vita och röda fläckar. Medan vissa kroppar behöll sina naturliga utseenden i likstelheten, såg andra ut som högar av blödande och förruttnande kött. Längst bak mot väggen hängde några förfärliga lumpor, kjolar och byxor som dragit ihop sig mot den bara gipsen. Först såg Laurent bara den glåmiga ensemblen av stenar och väggar, baddade i gulbrunt och svart av kläder och kroppar. Ett melodiskt ljud av rinnande vatten bröt tystnaden.

Sakta men säkert började han kunna urskilja kropparna, och gick från den ena till den andra. Det var bara de drunknade som intresserade honom. När det fanns flera kroppar där som var uppsvullna och blåaktiga av vattnet, tittade han på dem ivrigt i hopp om att kunna upptäcka Camille. Ofta hade köttet i ansiktet försvunnit i remsor, benen hade brutit igenom det uppblötta skinnets och ansiktena var som kokade och avklädda stekar. Laurent tvekade; han tittade på liken i ett försök att hitta den magra kroppen av sitt offer. Men alla de drunknade var kraftigt byggda. Han såg enorma bukar, pösiga låar, och starka, runda armar. Han visste inte vad han skulle göra. Han stod där och skälvde inför de grönaktiga trasdockorna, som tycktes håna honom med sina fruktansvärda rynkor.

En morgon fylldes han av äkta skräck. En kort stund hade han tittat på ett lik, uppdragen från vattnet, med liten kroppsbyggnad och vedervärdigt deformerat. Köttet på den drunknade var så mjukt och upplöst att det rinnande vattnet som tvättade kroppen också avlägsnade köttet bit för bit. Vattenstrålen som träffade ansiktet borrhade ett hål till vänster om näsan. Och plötsligt blev näsan

tillplattad, och läpparna släppte från kroppen så att de vita tänderna uppdagades. Den drunknades huvud brast ut i skratt.

Varje gång Laurent trodde att kände igen Camille erfor han en brännande känsla i hjärtat. Han önskade hett att finna hans offers kropp, och han fylldes med feghet när han föreställde sig kroppen. Hans besök till bårhuset gav honom mardrömmar, med skälvningar som kom honom att flämta efter andan. Men han skakade av sig sin skräck och anklagade sig själv för att han var barnslig när han ville vara stark. Trots detta revolterade hans kropp, och vämjelse och skräck tog tag i honom så snart han kom in i salens fadda odör.

När det sedan inte fanns någon drunknad person på de bakre hällarna drog han en lättnadens suck, men hans avsky var inte så stor. Han blev sedan en simpel åskådare, han fann ett egendomligt nöje i att se den våldsamma döden i ansiktet, i dess kusliga och groteska konsekvenser. Denna syn roade honom, särskilt när det var kvinnor som låg där och blottade sina bara barmar. Denna nakenhet, brutalt exponerad, blodbestänkt, och ibland genomborrad av hål, attraherade honom och höll honom kvar.

En gång såg han en ung kvinna på runt tjugo år, en folkets dotter, bred och stark, som verkade sova på hällen. Hennes friska, stora och vita former visade upp de vackraste nyanser. Hon log ett halvt leende, med sitt ansikte halvt lutat åt vänster. Runt hennes nacke hade hon ett stort svart band, vilket såg ut att ge henne ett skugghalsband. Flickan hade hängt sig själv i ett tillstånd av olycklig kärlek.

Varje morgon, när Laurent var där, hörde han hur folk kom och gick.

Bårhuset är en sevärdhet alla har råd med, och de som kommer förbi, rika som fattiga, får alla komma in gratis. Dörren är öppen och alla är välkomna. Det finns de som går en omväg för att inte missa något av dessa dödsskådespel. Om det inte ligger någon på hällarna lämnar besökarna bårhuset besvikna och känner det som om de har blivit lurade och mumlande mellan tänderna, men när det är någorlunda mycket folk på bårhuset trängs folk därinne och ger sig själva lite billig underhållning; de uttrycker fasa, de skrattar, de applåderar eller visslar, som vid teatern, och drar sig nöjt tillbaka för att berätta att bårhuset var särskilt bra just den dagen.

Laurent lärde snart känna de människor som brukade komma till platsen, de olika och disparata människor som både tycker synd om och hånler tillsammans. Arbetare tittade in på vägen hem från

arbetet, med en brödlimpa och verktyg under armen. De tyckte att döden var lustig. Bland dem fanns muntergökar från olika arbetsplatser som fick publiken att le genom att kommentera ansiktet på varenda lik. De kallade dem som blivit brända för kolare; de hängda, de mördade, de drunknade, kropparna som hade knivhuggits eller krossats, fick dem att uttala livliga skämt, och deras röster, vilka darrade lätt, stammade fram komiska meningar mitt ibland den rysande stämningen i salen.

Sedan kom små, magra och seniga gubbar, flanörer som kom för att de inte hade något bättre att göra, som tittade på kropparna med dumma ögon och buttra miner, som fridsamma, känsliga människor gör. Kvinnor fanns det många av, unga, rosiga arbetarkvinnor med vita linnen och rena kjolar, som raskt gick från den ena inglasade delen till den andra med stora, vakande ögon, som om de tittade i ett skyltfönster för modekläder. Det fanns också enklare kvinnor där, som gick slött med bedrövliga miner och välklädda damer som nonchalant släpade sina sidenklänningar efter sig.

Vid ett tillfälle fick Laurent se en av de senare som stod ett par steg från glaset och tryckte sin näsduk mot näsborrarna. Hon hade på sig en vacker grå sidenklänning med en stor svart cape av spets; hennes ansikte var dolt av en slöja och hennes små händer såg ganska små och ömtåliga ut. Runt henne svävade en lätt violdoft.

Hon stod och granskade ett lik. På en häll ett par steg bort låg kroppen av en stor räkel, en murare som nyligen hade förlorat sitt liv genom att falla från en byggnadsställning. Han hade ett brett bröst, korta kraftiga muskler och en vit, välnärd kropp. Döden hade gjort honom till en marmorstaty. Damen undersökte honom, vände honom och vägde honom, så att säga, med sina ögon. Ett tag såg hon ut att vara helt uppslukade av funderingar om mannen. Hon lyfte ett hörn på slöjan för en sista anblick. Sedan drog hon sig tillbaka.

Ibland kom gatupojkar på mellan tolv och femton år förbi. De lutade sig med händerna mot glaset, armbåge mot armbåge, för att göra sina brutala observationer.

I slutet på veckan blev Laurent modfälld. På nätterna drömde han om liken han hade sett på morgonen. Detta lidande, detta dagliga äckel som han utsatte sig själv för, slutade med att han påverkades till den grad att han bestämde sig för att göra bara två ytterligare besök till bårhuset. Nästa dag, när han kom in i bårhuset, fick han en våldsam stöt för bröstet. Mittemot honom på en häll, låg Camille och tittade på honom, utsträckt på rygg, med upphöjt huvud och med halvöppna ögon.

Mördaren gick sakta fram mot glaset, som om han drogs till det, oförmögen att ta ögonen från sitt offer. Han led inte; han upplevde bara en stor inre kyla och gåshud på armarna. Han hade trott att han skulle skaka värre än så här. I hela 10 minuter stod han orörlig, och i undermedvetna funderingar ristade han in i sig själv alla fruktansvärda linjer och alla smutsiga färger från bilden framför sig.

Camille var vedervärdig. Han hade legat i vattnet i fjorton dagar. Hans ansikte såg fortfarande fast och stelnat ut: ansiktsdagen var bevarade, men skinnet hade blivit gulaktigt gyttjefärgat. Det tunna, beniga och lite uppsvällda huvudet grimaserade. Det låg lite på sned, håret klubbade vid tinningarna och ögonlocken var uppdragna och blottade den bleka ögongloben; de förvidna läpparna har dragits mot ena sidan av munnen i ett ohyggligt grin och en svartfärgad tunga visade sig mellan de vita tänderna. Detta huvud, som såg solbränt ut och utdraget på längden, men som ändå bevarat ett mänskligt utseende, såg ändå hotfullt ut med smärta och skräck. Kroppen såg ut som en hög med sprängt kött. Det hade plågats något fruktansvärt. Man kunde känna på sig att armarna inte längre satt fast vid kroppen och att benpiporna stack ut från skinnet på skuldrorna. Revbenen formade mörka band på det grönaktiga bröstet. Den vänstra sidan, som var söndersliten, gapade mellan mörkröda strimmor. Hela överkroppen var i ett förruttnelsestadium. De utsträckta benen var fastare, men var nersmetade med smutsiga lappar. Fötterna dinglade ner.

Laurent såg mot Camille. Han hade aldrig tidigare sett en drunknad människas kropp i ett sådant tillstånd. Kroppen såg dessutom ut att vara klämd. Den hade dragit ihop sig i sitt eget förfall, och högen den formade var ganska liten. Vem som helst skulle ha gissat att den hade tillhört en tjänsteman som tjänat 1200 francs om året, och som hade fötts upp på sin mammas hemlagade mat. Den miserabla kroppen, som hade nått vuxen ålder mellan varma filter, huttrade nu på den kalla hällen.

När Laurent till slut kunde slita sig från sin plågsamma nyfikenhet, som försatte honom i ett orörligt och häpet tillstånd, gick han ut och började gå snabbt utmed kajen. När han gick ut upprepade han för sig själv:

”Detta har jag gjort. Han är vämjelig.”

En lukt verkade förfölja honom, en lukt som den förruttnande kroppen måste ha åstadkommit. Han gick för att tala om för gamle Michaud att han just hade identifierat Camille på en av hällarna i bårhuset. Formaliteterna utfördes, den drunknade mannen begravdes och ett dödsintyg lämnades. Laurent, som nu lugnat sig, kände välbehag över att få glömma sitt brott tillsammans med de beklagliga och hemska scenerna som följt på mordet.

Thérèse Raquin – Emile Zola

Sammanfatta textutdraget i fem meningar.

Är berättaren galen eller inte? Vad talar för och emot?

Kan du se någon symbol¹ i texten?

Är texten typisk för den epok den skrevs i? Motivera.

En naturalistisk författare ska arbeta som en vetenskapsman och inte ha egna åsikter om vad han berättar. Lyckas han med det?

¹ En symbol är ett tecken eller en bild eller ett ord som betyder någonting annat. Vissa symboler är enkla att förstå, och vi tänker inte på att de är symboler. Ett gult horn mot blå bakgrund står för posten, och det finns minst två symboler för Amerika, nämligen flaggan samt den vithövdade havsörnen.

Symboler som är lite svårare att tolka är den röda rosen, som står för kärlek, och ett träd, som är en symbol för livet. En symbol är alltså ett tecken eller ett ord som står för ett begrepp, t.ex. kärlek eller frihet.

Thérèse Raquin – Emile Zola

Ur de nationella kursmålen:

Eleven skall

ha tillägnat sig och ha kunskap om centrala svenska, nordiska och internationella verk och ha stiftat bekantskap med författarskap från olika tider och epoker

kunna jämföra och se samband mellan litterära texter från olika tider och kulturer

Uppgiften betygssätts inte eftersom den ingår arbetsmomentet 1800-talet, som avslutas med ett prov.